

Katedra softwarového inženýrství Matematicko-fyzikální fakulta UK

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

Katedra softwarového inženýrství,
Matematicko-fyzikální fakulta,
Univerzita Karlova, Praha

Rodina protokolů TCP/IP, verze 2.2

Část 2: Architektura TCP/IP

Jiří Peterka, 2004

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

Motto

*Víš-li, jak na to, čtyři vrstvy ti
plně postačí*

*... nevíš-li, ani sedm ti jich
nepomůže*

© J. Peterka, MFF UK, 2005

2

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

V čem se liší TCP/IP a ISO/OSI?

- v celkovém přístupu autorů
 - ISO/OSI:** všechno musíme vymyslet sami (nebo alespoň převzít to, co vymysleli jiní, a udělat z toho vlastní standard)
 - příklad: ISO vydává Ethernet jako svůj standard ISO 8802.3
 - TCP/IP:** to co je rozumné převezmeme a využijeme
 - soustředí se na "provádění" vlastních řešení s cizími
 - řeší např. jak provozovat IP nad Ethernetem
- ve způsobu tvorby nových řešení:
 - ISO/OSI:** od složitějšího k jednoduššímu
 - řešení vznikají od začátku jako "dokonalá"
 - nejprve navymýšlí vzdušné zámky, pak musí slevovat
 - nejprve vznikne standard, pak se zkoumá praktická realizovatelnost
 - TCP/IP:** od jednoduššího ke složitějšímu
 - řešení vznikají nejprve jako "skromná", postupně se obohacují
 - nejprve se řešení ověří, a teprve pak vzniká standard

© J. Peterka, MFF UK, 2005

3

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

Konkrétně

- v pohledu na počet vrstev a způsob jejich fungování
 - jaké služby mají být nabízeny
 - a na jaké úrovni mají být poskytovány
 - kde má být zajišťována spolehlivost
 - jak mají služby fungovat
 - spolehlivost/nespohlivost, spojitost/nespojitost, princip maximální snahy vs. garance kvality služeb, ...
 - zda má být ponechána možnost volby
 - mají aplikace právo si vybrat např. mezi spolehlivým a nespohlivým přenosem?

TCP/IP	ISO/OSI
aplikační vrstva	aplikační v.
	prezentační v.
	relační v.
transportní v.	transportní v.
síťová vrstva (IP vrstva)	síťová v.
vrstva síťového rozhraní	linková v.
	fyzická v.

© J. Peterka, MFF UK, 2005

4

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

Pohled do historie

již při budování sítě ARPANET se uplatnila některá koncepční rozhodnutí, která "vydržela" až do dnešního Internetu a TCP/IP

- nedělat žádný centrální prvek (uzel, ústřednu, ...)
 - protože nepřítel by jej odstřílel jako první
- dnešní Internet stále nemá žádný centrální prvek (řídící centrum, ...)
 - platí to jak pro technické fungování, tak i pro řízení
- předem počítat s výpadky a s nespohlivostí
 - jako kdyby kterákoliv část již byla odstřílena či poškozena
- důsledek: ARPANET (i Internet) jsou řešení velmi robustně
 - mají velmi dobrou schopnost adaptability, dokážou se přizpůsobit podmínkám, ...

"vydržel" i samotný princip paketového přenosu (packet switching), namísto přepojování okruhů (circuit switching).

© J. Peterka, MFF UK, 2005

5

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

Důsledky

- obliba **nespojované** (connectionless) komunikace
 - přenosové mechanismy fungují na nespojovaném principu, teprve vyšší vrstvy mohou fungovat spojitě, resp. komunikovat se svými protějšky na spojitějším principu
- obliba **nepolehlivého** přenosu
 - teze: přenosové mechanismy se mají starat o přenos a dělat jej co nejefektivněji
 - nemají se ohlížet na event. ztráty dat
- fungování na principu **maximální snahy**, ale nezaručeného výsledku
 - přenosové mechanismy se maximálně snaží, ale když se jim něco objektivně nedaří, mají právo se na to "vykašlat"

© J. Peterka, MFF UK, 2005

6

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

Nespojovaná komunikace

- přenosové služby TCP/IP fungují na nespojovaném principu
 - nenavazují spojení, posílají data v dobré víře že příjemce existuje a bude ochoten je přijmout
 - hlavní přenosový protokol síťové vrstvy (protokol IP) je nespojovaný
- výhody:
 - je to bezstavové
 - nemění se stav odesílatele ani příjemce
 - není nutné složitě reagovat na změny v přenosové infrastruktuře, rušením a novým navazováním spojení
 - vše zajišťují adaptivní mechanismy směrování
- výhody/nevýhody:
 - je to výhodné pro "řídité" přenosy
 - přenosy menších objemů dat, hodné rozložení v čase
 - není to výhodné pro "intenzivní" přenosy
 - přenosy větších objemů dat v krátkém časovém intervalu
- vyšší vrstvy mohou fungovat spojitě
 - týká se to především jejich komunikace, ne samotného přenosu (na úrovni síťové vrstvy)
 - transportní protokol (TCP) vytváří iluzi spojitosti přenosu

© J. Peterka, MFF UK, 2005

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

Nespolehlivá komunikace

- spolehlivost přenosu
 - není nikdy absolutní (100%), je vždy pouze relativní (např. 99%)
 - důvod: již samotné mechanismy detekce chyb nejsou 100%
 - někomu může konkrétní míra spolehlivosti stačit, jinému ne
 - zajištění spolehlivosti je vždy spojeno s nenulovou režii
 - spotřebovává to výpočetní kapacitu, přenosovou kapacitu, ...
 - pokud by spolehlivost zajišťovalo více vrstev nad sebou, režie se sčítá (násobí)
 - není to rozumné
 - TCP/IP to nechce dělat, ISO/OSI to dělá
- způsobuje nerovnoměrnosti (nepravidelnosti) v doručování dat
 - tím, že se opakuje přenos chybně přenesených dat
 - vadí to hlavně u multimediálních přenosů
- zvolené řešení v rámci TCP/IP:
 - spolehlivost není nikomu vnucována
 - každá aplikace si může vybrat:
 - zda vystačí s nespolehlivým přenosem, event. si spolehlivost zajistí sama
 - nebo zda využije spolehlivost kterou nabízí spolehlivý transportní protokol

© J. Peterka, MFF UK, 2005

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

Jiný pohled na spolehlivost

- spolehlivost je o tom, kde v síti má být umístěna "inteligence"
 - výpočetní kapacita, logika implementující zajištění spolehlivosti
 - připomenutí: síťová vrstva je ještě ve všech uzlech, transportní již jen v koncových uzlech
- ISO/OSI:
 - inteligence má být v síti
 - spolehlivost musí být řešena na úrovni síťové vrstvy
 - inteligence je ve směrovačích
 - je to dráb a nepružné
 - nedává to možnost výběru
- TCP/IP:
 - inteligence má být v koncových uzlech
 - spolehlivost je řešena až v transportní vrstvě
 - je to lašchání, pružnost
 - umožňuje to, aby si aplikace vybrala zda spolehlivost chce či nechce
- teze (TCP/IP):
 - přenosová vrstva se má starat o přenos dat
 - má to dělat co nejefektivněji
 - nemá se rozptylovat dalšími úkoly (např. zajišťováním spolehlivosti, když to si sdrží a lépe zajistí koncové uzly sítě)
 - zajištění spolehlivosti je úkolem koncových uzlů

© J. Peterka, MFF UK, 2005

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

Hloupá síť vs. chytré uzly

- jiná interpretace:
 - přenosová část sítě (IP síť) má být "hloupá"
 - ale efektivní, má co nejrychleji a nejefektivněji plnit své základní úkoly
 - "chytré" mají být koncové uzly
 - inteligence má být soustředěna do koncových uzlů

© J. Peterka, MFF UK, 2005

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

Princip maximální snahy

- anglicky "best effort"
 - přenosová část sítě se maximálně snaží vyhovět všem požadavkům, které jsou na ni kladeny
 - pokud se jí to nedaří, má právo krátkit požadavky (limitovat, ignorovat je, nevyhovět jim, ...)
 - např. pozdržet přenášené pakety do doby, než je bude moci zpracovat
 - může i zahazovat pakety, které vůbec nedokáže zpracovat
 - dělá to rovnoměrně vůči všem požadavkům
 - "měří všem stejně", nepracuje s prioritami
- je to celková filosofie TCP/IP
 - je praktickým důsledkem použití paketového přenosu a přístupu ke spolehlivosti
- alternativa:
 - garance služeb (QoS, Quality of Service)
 - QoS nabízí telekomunikační síť
- výhoda:
 - síť fungující na principu "best effort" jsou mnohem efektivnější (i ekonomicky) než síť nabízející QoS
 - kdyby Internet poskytoval QoS, byl by mnohem dražší než dnes a méně rozvinutý
- nevýhoda:
 - vadí to multimediálním přenosům

© J. Peterka, MFF UK, 2005

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

Pohled do historie II.

- koncepce protokolů TCP/IP vznikala v době, kdy se rodil Internet
 - když se na tehdejší zárodečný ARPANET nabalovaly další sítě
 - byly to sítě, které často fungovaly na jiné technologické platformě
 - používaly různé přenosové technologie, různé adresy, různé přístupy ke spolehlivosti, ke spojitosti, různé velikosti rámců atd.
- cíl TCP/IP:
 - umožnit plynulou připojení jakýchkoli sítí
 - fakticky: **důraz na interworking**
- konkrétně:
 - šlo o to, aby protokoly TCP/IP mohly být používány nad nejrůznějšími přenosovými technologiemi
 - týká se to hlavně protokolu IP
 - výsledek: podařilo se, dnes je možné provozovat IP nad čímkoli
 - "IP over everything"
 - bylo třeba přijmout mnoho koncepčních rozhodnutí, které s tím byly spojeny
 - způsob propojení dílčích sítí
 - adresování
 - "viditelnost" specifických vlastností přenosových technologií
 - vazba na fyzické (linkové) přenosové technologie
 -

© J. Peterka, MFF UK, 2005

Rodina protokolů TCP/IP v. 2.2

Příčiny úspěchu TCP/IP

- vlastní systém adresování
 - zabudovaný do mechanismů fungování
 - umožňuje identifikovat a adresovat uzly (zařízení) i dílčí entity (služby atd.) bez znalosti detailů jejich připojení
 - IP a DNS, nové ENUM ...
 - součástí je systém celosvětové koordinace
 - přidělování IP adres, stromová struktura DNS
 - systém adresování se dokázal upravit stále většímu rozsahu sítě
 - výjimka: rozsah adres IPv4, vznik IPv6
- dobrá škálovatelnost
 - původní řešení vzniklo pro sítě s desítkami uzlů
 - dněs funguje pro Internet s miliony uzlů
 - v zásadě beze změny
 - výjimka: IPv4 – IPv6
 - základní rozhodnutí vznikla před 30 lety
 - a dodnes se nemusela měnit
 - změny v TCP/IP byly spíše "inkrementálního" charakteru
 - něco se přidalo

© J. Peterka, MFF UK, 2005 13

Rodina protokolů TCP/IP v. 2.2

Příčiny úspěchu TCP/IP

- podpora internetworkingu a směrování
 - protokoly TCP/IP vychází dobře vstřícně vzájemnému propojování sítí
 - obsahují další protokoly pro podporu práce směrovačů
 - ICMP, Interior a Exterior Routing Protocols
- nezávislost na fyzických (linkových) technologiích
 - protokoly TCP/IP (hlavně IP) dokáží běžet nad každou přenosovou technologií nižších vrstev
 - "IP over everything"
- univerzálnost, dobrá podpora aplikací
 - lze využít pro všechny aplikace
 - byť některým s evyčází vstřícně méně
 - aplikacím není vnucováno, co a jak mají používat
 - volba TCP vs. UDP
 - výsledek:
 - "Everything over IP"
- otevřený, neproprietární charakter
 - standards jsou otevřené a přístupné každému
 - proces vzniku standardů je otevřený

© J. Peterka, MFF UK, 2005 14

Rodina protokolů TCP/IP v. 2.2

Koncepce TCP/IP: katenetový model

- TCP/IP předpokládá že "svět" (internetwork, internet) je:
 - tvořen soustavou dílčích sítí
 - chápaných jako celky na úrovni síťové vrstvy, tzv. IP sítí
 - dílčí sítě jsou vzájemně propojeny na úrovni síťové vrstvy
 - pomocí směrovačů (dříve nazývaných IP Gateways, dnes: IP Routers)
 - toto propojení může být libovolné
 - může být stylem "každý s každým", nebo "do řetězce" apod.
 - jedinou podmínkou je souvislost grafu
 - "katenet" je "řetězec" – ten je jakousi minimální podmínkou pro souvislost celé soustavy sítí
 - možné je i redundantní propojení

© J. Peterka, MFF UK, 2005 15

Rodina protokolů TCP/IP v. 2.2

Hostitelské počítače vs. směrovače

- TCP/IP předpokládá, dva typy uzlů v síti:
 - hostitelské počítače (host computers)
 - tj. koncové uzly, např. servery, pracovní stanice, PC, různá zařízení (tiskárny, ...)
 - jsou připojeny jen do jedné IP sítě (mají jen jednu síťovou adresu)
 - směrovače (IP Routers, dříve nesprávně IP Gateways)
 - jsou připojeny nejméně do dvou IP sítí
 - zajišťují "přestup" (směrování)
- teze:
 - oba typy uzlů by se neměly prolínat
 - směrovače by neměly plnit další funkce
 - hostitelské počítače by neměly fungovat jako směrovače
 - v podobě tzv. multihomed-hosts, kdy jsou připojeny do více sítí současně

© J. Peterka, MFF UK, 2005 16

Rodina protokolů TCP/IP v. 2.2

Vrstva síťového rozhraní

- TCP/IP se nezabývá tím, co je pod úrovní síťové vrstvy
 - přesněji: sám nedefinuje protokoly které fungují "pod" síťovou vrstvou (na úrovni vrstvy síťového rozhraní)
 - jde např. o Ethernet, ATM, Token Ring, FDDI, Frame Relay ...
 - zaměřuje se pouze na to, jak propojit síťovou vrstvu s vrstvou síťového rozhraní
 - např. jak provozovat IP nad Ethernetem, nad ATM ...
- výjimka: protokoly SLIP a PPP
 - definují způsob přenosu po dvoubodových spojkách
 - zasahují až do vrstvy síťového rozhraní
- důsledek:
 - nezávislost na fyzické (linkové) přenosové technologii

© J. Peterka, MFF UK, 2005 17

Rodina protokolů TCP/IP v. 2.2

Síťová vrstva: dilema pokličky

Autoři TCP/IP se museli rozhodnout, zda:

- vytvořit jednotnou nadstavbu nad soustavou vzájemně propojených sítí
 - přenosový protokol na úrovni síťové vrstvy (IP protokol), který bude mít všude stejné vlastnosti a poskytovat stejné služby
 - stejně adresování
 - ...
- nebo zda nadstavba nebude všude stejná
 - tj. protokol IP bude mít v různých sítích různé vlastnosti, resp. nabízet různé služby
 - ...

Diagram showing the decision process with 'ano' (yes) and 'ne' (no) paths leading to different outcomes.

umožňuje to dosahovat maximální možné efektivity, přizpůsobením se specifickým vlastnostem přenosových mechanismů

© J. Peterka, MFF UK, 2005 18

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

Výsledek –koncepce síťové vrstvy

- autoři TCP/IP se rozhodli pro "jednotnou pokličku", která zastírá konkrétní specifika jednotlivých IP sítí
- fakticky jde o jednotnou nadstavbu, kterou tvoří:
 - přenosový protokol IP, který má všude stejné vlastnosti a všude poskytuje stejné služby
 - je **nespojovaný, nespolehlivý, funguje na principu maximální snahy**
 - jednotné adresování**
 - virtuální 32-bitové adresy (nemají žádný reálný vzor), tzv. IP adresy
 - tyto adresy by měly vyhovovat "pohledu na svět", který má TCP/IP – že svět je tvořen dílčími sítěmi a hostitelskými počítači (a směrovači)
 - IP adresy mají "síťovou část", identifikující síť jako celek, a dále "uzlovou část", identifikující uzel v rámci sítě
- existuje ale jedna výjimka:
 - IP protokol i vyšší vrstvy "vidí" maximální velikost linkového rámce (skrz parametr MTU, Maximum Transfer Unit) a měli by jej respektovat
 - tak aby nedocházelo ke zbytečné fragmentaci při přenosech

© J. Peterka, MFF UK, 2005

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

Představa pokličky

© J. Peterka, MFF UK, 2005

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

Součásti síťové vrstvy

- v síťové vrstvě jsou "zabudovány":
 - síťové adresy
 - 32-bitové abstraktní adresy
 - nevyhází z linkových adres
 - převodní mechanismy, které překládají mezi fyzickými (linkovými) adresami a virtuálními IP adresami
 - protokoly ARP, RARP, ...
 - mechanismy fragmentace
 - vazba na MTU
 - protokoly na podporu fungování síťové vrstvy
 - protokol ICMP
 - "posel špatných zpráv"
 - zajišťuje informování o nestandardních situacích
- se síťovou vrstvou úzce souvisí:
 - protokoly podporující směrování a výměnu aktualizací informací o stavu sítě
 - RIP, OSPF, IGP, EGP, ...
 - mechanismy přidělování IP adres
 - mechanismy překladu mezi symbolickými doménovými jmény a IP adresami
- do síťové vrstvy byly nově přidány také
 - mechanismy překladu adres
 - NAT
 - koncept privátních IP adres
 - mechanismy dělení adres a sdružování adres
 - subnetting, supernetting, CIDR
 - bezpečnostní mechanismy
 - IPSec
 - podpora mobility
 - Mobile IP

© J. Peterka, MFF UK, 2005

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

Koncepce transportní vrstvy

- realizuje "end-to-end" komunikaci
 - nabízí dva transportní protokoly
- TCP (Transmission Control Protocol)
 - funguje spojovaně
 - vyžaduje navázání/ukončení spojení ...
 - od aplikace přebírá data po bytech
 - jako "bytový proud"
 - ale sám data přenáší po blocích, jako tzv. TCP segmenty
 - funguje spolehlivě
 - zajišťuje spolehlivý přenos
 - používá kontinuální potvrzování a selektivní opakování
 - je velmi adaptivní
 - dokáže se průběžně přizpůsobovat různým podmínkám přenosu
 - přenosové zpoždění, rozptýl zpoždění ad.
 - je velmi komplikovaný
 - velký a složitý kód, ...
- UDP (User Datagram Protocol)
 - je pouze jednoduchou nadstavbou nad síťovým protokolem IP
 - jeho kód je malý a jednoduchý
 - funguje nespojovaně
 - nenavazuje spojení
 - funguje nespolehlivě
 - od aplikace přebírá data po blocích
 - a vkládá je do svých "datagramů"
 - UDP datagramů, User datagramů
 - transportní vrstva zajišťuje multiplex/demultiplex
 - adresuje entity v rámci jednotlivých uzlů
 - pomocí čísel portů

© J. Peterka, MFF UK, 2005

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

Koncepce transportní vrstvy

© J. Peterka, MFF UK, 2005

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

Prezentační a relační služby v TCP/IP

- ISO/OSI má samostatnou prezentační a relační vrstvu
 - vychází z předpokladu že prezentační a relační služby budou potřebovat všechny aplikace
 - pak mají samostatné vrstvy smysl
- TCP/IP nemá samostatné vrstvy
 - vychází z předpokladu, že prezentační a relační služby budou potřebovat jen některé aplikace
 - pak nemá smysl dělat samostatné vrstvy
 - aplikace, které tyto služby potřebují, si je musí realizovat samy

TCP/IP	ISO/OSI
aplikační vrstva	aplikační v.
transportní v.	prezentační v.
	relační v.
	transportní v.

© J. Peterka, MFF UK, 2005

Rodina protokolů TCP/IP v. 2.2

Výjimka: RPC a XDR

- aplikační protokol NFS používá ke svému fungování prezentační a relační služby
 - protokol RPC (Remote Procedure Call) pro relační služby
 - protokol XDR (eXternal Data Representation) pro prezentační služby
- tyto protokoly jsou implementovány jako vícenásobně využitelné
 - jako samostatné moduly, jejichž služby může využívat každá aplikace která chce
 - a naopak nemusí ta aplikace, která nechce (a v tom případě nenese jejich režii !!!!)

© J. Peterka, MFF UK, 2005

Rodina protokolů TCP/IP v. 2.2

Aplikace v TCP/IP

- původně:
 - elektronická pošta (SMTP, RFC 822)
 - přenos souborů (FTP)
 - vzdálené přihlašování (TELNET, rlogin)
 - těmto aplikacím dobře vyhovovalo fungování sítě "na principu maximální snahy, ale nezaručeného výsledku"
- později se objevily a prosadily nové aplikace:
 - news
 - sdílení souborů (NFS)
 - WWW (HTML, HTTP, ...)
 - on-line komunikace (chat, IRC, ICQ, messenger, ...)
 - princip maximální snahy je pro ně stále ještě akceptovatelný
 - byť ne ideální
- později se objevují "multimediální" aplikace
 - "audio over IP"
 - rozhlasové vysílání
 - VOIP
 - Voice over IP, IP telefonie
 - IPTV
 - TV over IP, TV na žádost po IP
 - pro tyto aplikace princip "maximální snahy" není optimální, ale ještě postačuje, důležitá je hlavně disponibilní přenosová kapacita
 - dochází k "platformizaci" aplikací
 - původně samostatné aplikace se přesouvají do role nadstavby na platformě jiné aplikace
 - nejčastěji WWW

© J. Peterka, MFF UK, 2005

Rodina protokolů TCP/IP v. 2.2

Aplikace v TCP/IP

- prakticky všechny aplikace v rámci TCP/IP jsou založeny na architektuře client/server
 - servery poskytující "veřejné" služby jsou dostupné na tzv. dobře známých portech (well-known ports)
 - přenosové mechanismy TCP/IP jsou uzpůsobeny komunikaci stylem 1:1 (mezi 1 serverem a 1 klientem)

© J. Peterka, MFF UK, 2005

Rodina protokolů TCP/IP v. 2.2

Problém distribučních aplikací

- s postupem času se objevily i takové aplikace, pro které je fungování přenosových mechanismů TCP/IP principiálně nevhodné
- "distribuční služby" = videokonference, vysílání rozhlasu a TV, ...
 - potřebují dopravovat stejná data od 1 zdroje k více příjemcům současně
 - tzv. **multicasting** (event. broadcasting)
 - přenosové mechanismy TCP/IP to neumí !!!
 - přenosové mechanismy počítají s přenosem 1:1 (od jednoho zdroje k jednomu příjemci)
 - pokus: služba MBONE (nepřilíh úspěšná)
 - řeší se až v rámci IPv6 a IP Multicast Initiative

© J. Peterka, MFF UK, 2005

Rodina protokolů TCP/IP v. 2.2

Problém multimediálních aplikací

- potřebují dostávat svá data:
 - s malým zpožděním
 - s pravidelným zpožděním
 - s pravidelnými odstupy mezi sebou
- týká se to například přenosu živého obrazu či zvuku
 - aplikace VOIP, TV vysílání, rozhlas, video-on-demand
- problém je s fungováním přenosových mechanismů TCP/IP na principu "maximální snahy, ale nezaručeného výsledku"
 - byla by zapotřebí podpora QoS (kvality služeb)
 - QoS je v zásadě "protipólem" principu maximální snahy
- možná řešení:
 - "kvantitativní": zvyšování disponibilní kapacity
 - fungování na principu "maximální snahy" ... zůstává
 - zlepšení je statistické
 - je menší pravděpodobnost, že bude muset dojít ke krácení požadavků
 - týká se:
 - přenosových kapacit (tj. linek)
 - "přepojovacích kapacit" (směrovačů, switchů)
 - "kvalitativní": zavedení podpory QoS
 - fungování na principu "maximální snahy" ... je nahrazeno jiným způsobem fungování
 - zlepšení je garantované
 - ale drahé a obtížné

© J. Peterka, MFF UK, 2005

Rodina protokolů TCP/IP v. 2.2

QoS v TCP/IP – možné přístupy

- prioritizace
 - různým druhům přenosů se přiřadí různé priority a je s nimi nakládáno odlišně
 - přenosy s vyšší prioritou dostávají "kvalitnější obsluhu" (a přidělí zdrojů) na úkor přenosů s nižší prioritou
 - příklady řešení:
 - DiffServ
 - Differentiated Services
 - MPLS
 - MultiProtocol Label Switching
- rezervace
 - pro potřebu konkrétních přenosů si lze vyhradit (rezervovat) požadované zdroje a ty pak využívat
 - týká se i vyhrazení přenosové kapacity, připojovací kapacity atd.
 - příklady řešení:
 - IntServ (Integrated Services)
 - RSVP (Resource Reservation Protocol)
 - "hrubá síla"
 - princip "best effort" se nemění, pouze se předimenzují dostupné kapacity
 - tak aby nedocházelo ke kapacitním problémům – tak často

© J. Peterka, MFF UK, 2005

Katedra softwarového inženýrství Matematicko-fyzikální fakulta UK

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

Problém bezpečnosti

- Přenosové mechanismy TCP/IP neposkytují žádné zabezpečení
 - nebylo to "v původním zadání"
 - ARPANET (budoucí Internet) byl tehdy spíše privátní sítí, jeho uživatelé byli "hlídáni" jinak
 - uživatelé byli "dobře známi"
 - spíše se aplikovala "fyzická bezpečnost" – ochrana budov, zařízení atd.
 - přenášená data nejsou žádným způsobem chráněna proti "odposlechu"
 - nejdou šifrována ani jinak kódována či chráněna
 - chybí tzv. důvěrnost
 - nejdou ani chráněna proti ztrátě či změně
 - při nepolehlivému přenosu
 - chybí tzv. integrita
- předpoklad:
 - pokud nějaká aplikace potřebuje určitou míru zabezpečení, musí si ji zajistit sama
- jde o stejný "kompromis" jako u spolehlivosti:
 - buďto poskytnout zabezpečení všem (i těm kteří jej nepotřebují), nebo si jej bude muset každý zájemce udělat sám
 - teze: přenosové mechanismy by měly hlavně přenášet data, ne se starat o další funkce ...
- důsledek:
 - přenosová infrastruktura je jednodušší, rychlejší a také lacinější
 - oproti stavu, kdy by fungovala zabezpečeným způsobem
- praxe:
 - zabezpečení se řeší na aplikační úrovni
- IPSec:
 - časem byl vypracován celý framework (rámec) pro zajištění bezpečnosti ještě na úrovni síťové vrstvy

© J. Peterka, MFF UK, 2005 31

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

IP Security (IPSec)

- je to celý rámec (framework)
 - nejde o (jeden) konkrétní protokol
 - ale o soustavu vzájemně provázaných opatření a dílčích protokolů
 - nejde o jeden internetový standard
 - je definován několika RFC
 - funguje na síťové úrovni!!!
- IPSec původně vznikl pro IPv6
 - ale začal se používat i pro stávající IPv4
- IPSec zajišťuje:
 - důvěrnost
 - šifruje přenášená data
 - integritu
 - že přenášená data nejsou při přenosu změněna
- umožňuje:
 - aby si komunikující strany dohodly algoritmy a klíče pro zabezpečení svých přenosů
- chrání
 - i proti některým druhům útoků
 - např. "replay attack"
- má dva režimy fungování:
 - transport mode
 - "zabezpečovací údaje" se vloží přímo do IP datagramu
 - do jeho hlavičky a za ni
 - tunnel mode
 - IP datagram se vloží do jiného (zabezpečeného) datagramu

© J. Peterka, MFF UK, 2005 32

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

IP verze 6

- 197x:
 - rozhodnutí o 32-bitových IP adresách, IPv4
 - tehdejší představa:
 - ARPANET může mít až tisíce uzlů
 - dnese: Internet má miliony uzlů
- 198x/9x:
 - začíná hrozit nebezpečí vyčerpání 32-bitového adresového prostoru
 - LAB začíná problém řešit
 - vzniká samostatná oblast (area) v rámci IETF
- dočasná řešení - usilují zpomalit úbytek IP adres
 - přísnější způsob přidělování IP adres
 - subnetting
 - privátní IP adresy
 - mechanismus CIDR
- dočasná řešení významně uspěla v oddálení problému
 - nebezpečí vyčerpání se stalo méně akutní
- současně se začalo pracovat na "definitivním" řešení
 - zjištění: 32-bitové adresy jsou v protokolu IP tak hluboce "zakotvené", že není zvěšší adresový prostor
 - ještě v rámci tétož IP (IPv4)
 - je nutné vyvinout zcela nový protokol IP !!!
 - s větším adresovým prostorem, ale i dalšími změnami
- dnese používány protokol IP je verze 4 – IPv4
- nový protokol IP je verze 6 – IPv6
 - IPv5 neexistuje
- IPnG (IP – The Next Generation)
 - obecné označení pro všechny návrhy, které se sešly v rámci IETF při hledání nové verze
 - IPv6 je jeden z protokolů IPnG
 - někdy se bere IPv6=IPnG

© J. Peterka, MFF UK, 2005 33

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

Koncepce IPv6

- používá adresy v rozsahu 128 bitů
 - celkem 340'282'366'920'938'463'374'607'431'768'211'456 unikátních IPv6 adres
 - každý dnes žijící člověk by mohl dostat na 4 miliardy adres,
 - každé zrno písku na pláži světa by mohlo dostat na 2128 různých adres
 - na každý čtvereční mikrometr zemského povrchu by připadlo na 5000 adres IPv6
 -
 - 128-bitový adresový prostor je hierarchicky členěn
 - multicast adresy, lokální adresy pro sítě a segmenty, pro ISP, "IPv4 embedded"....
- má nový formát IP datagramu
 - "IPv6 datagramu"
- nabízí různé strategie přidělování IP adres
 - včetně možnosti, aby si uzel sám určil svou vlastní IP adresu
 - podle toho, jak je naadresováno jeho okolí
- podporuje hierarchické směrování, bezpečnost, kvalitu služeb (QoS), ...
 - nemá broadcast, má unicast, multicast a nově také "anycast"

© J. Peterka, MFF UK, 2005 34

Rodina protokolů
TCP/IP
v. 2.2

TCP/IP a mobilita

- mobilita
 - IP adresy nejsou "mobilní"
 - nelze je přenášet mezi sítěmi
 - směřuje se na základě IP adres, podle jejich síťové části
 - nelze jen tak "vytrhnout" jednotlivé IP adresy z jejich "mateřské" sítě
 - protokol IP vznikl v době, kdy počítače nebyly přenosné, nebyl požadavek na mobilitu
- řešení mobility:
 - přidělení nové IP adresy v nové síti
 - BOOTP, DHCP atd.
 - skrze agenty a tunely
 - "na původním místě" zůstane agent, který vše přeposílá "skrze tunel" tam, kde se uzel právě nachází
 - jinak
- IP Mobility Support
 - "Mobile IP"
 - RFC 2002 a další (3220, 3344)
 - princip fungování:
 - metoda "agentů"
 - pakety jsou směrovány na původní místo, odkud jsou následně přeposílány na nové místo
 - pro vyšší vrstvy je to neviditelné
 - vzdálené zařízení nemusí Mobile IP podporovat
 - vše zařizuje agent, mobilní zařízení o tom neví
 - je to určeno pro "přiležitostnou mobilitu"
 - např. pohyb 1x za týden
 - nikoli pro "častou mobilitu", jako např. v mobilních sítích, roaming apod.
 - mobilní zařízení musí mít staticky přiřazenou IP adresu

© J. Peterka, MFF UK, 2005 35